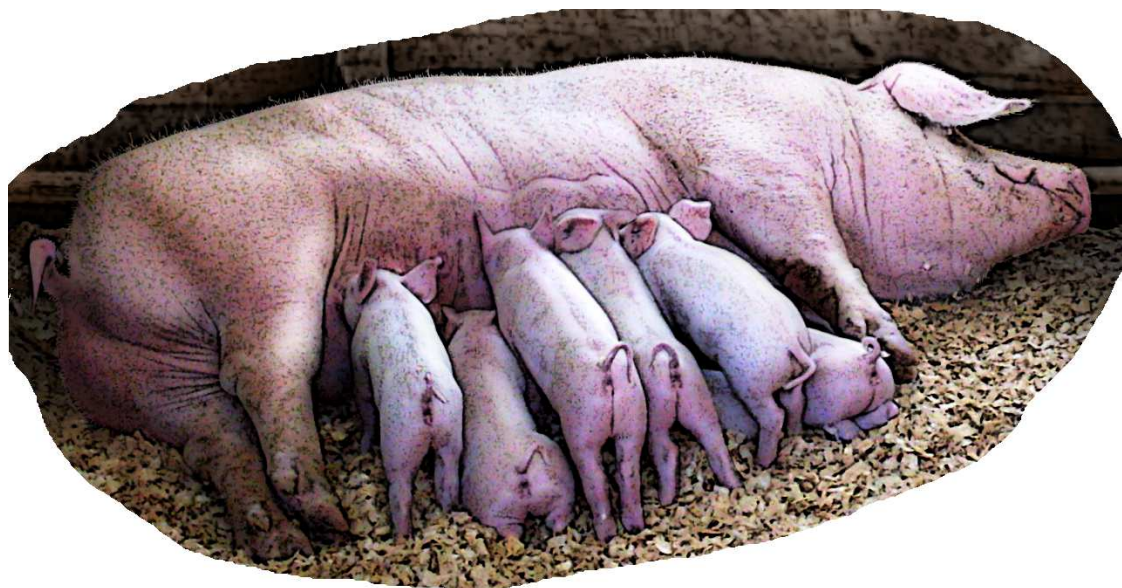

PRIROČNIK za PRAVILNO DOLOČANJE VZROKOV PRI IZLOČEVANJU PRAŠIČEV

Pripravili:
doc. dr. Špela Malovrh
prof. dr. Milena Kovač

Rodica, avgust 2014

1 Uvod

Izločanje svinj in merjascev iz črede prispeva h gospodarnosti prireje prašičev. Na splošno lahko rečemo, da bomo živali izločili, ko nadaljnja raba ni več mogoča ali ni ekonomsko upravičena.

Dobra praksa pri izločevanju svinj obsega tri pravila:

- Zastavite si cilj za obdobje, povezano s pričakovano dolgoživostjo živali, kar je zlasti pomembno pri spreminjanju velikosti črede.
- Preverite zadnje tri reprodukcijske cikle in si postavite osnovo za potrebno obnovo.
- Spremljajte izločevanje vsak mesec in presodite izločevanje glede na starostno strukturo črede. Redno prilagajajte plan izločevanja in obnove.

Pogoste napake pri izločevanju so vnaprej postavljeni kriteriji, ki niso v povezavi s proizvodnostjo ali funkcionalnimi napakami živali v reji. Med pogostimi napakami lahko omenimo naslednje:

- Rejci nimajo določenih rednih pregledov svinj, postavljenih kriterijev ali pa se jih ne držijo. Primeren čas za izločevanje je ob odstavitvi, ob bukanju in pregonitvah ter ob pregledih na brejost.
- Pogosto izločajo vse svinje po vnaprej izbrani zaporedni prasiatvi.
- Prestrogo izločevanje starih svinj ni primerno, ko ni zadostno število primernih mladice za obnovo. Če mladice niso dovolj prilagojene na novo okolje, tudi lahko povzroči preveliko izločevanje zaradi bolezni ali kasnejše neplodnosti.
- Izločanje svinj samo zaradi slabše velikosti gnezda po prvi prasiatvi je preuranjeno.
- Slaba evidenca dogodkov od odstavitve do uspešnega pripusta povzroči, da rejec nima pregleda, kolikokrat se je svinja pregonila, kako dolgi so premori med zaporednimi bukanji in kdaj lahko pričakuje naslednje bukanje. Preverjanje ponovnega bukanja je izredno pomembno za dolžino poodstavitvenega premora oziroma število neproduktivnih dni v reprodukcijskem ciklusu. Nekateri naši rejci pa imajo težave tudi pri odkrivanju prvega estrusa po odstavitvi.
- Rejci zadržujejo neproduktivne svinje, še posebej v času nizkih cen. Potrebno si je zagotoviti redni odkup izločenih svinj. Le-tako je od odločitve do izločitve porabljenih malo krmnih dni.

Prašiče izločujemo zaradi slabe konstitucije in napak v zunanosti, slabih proizvodnih lastnosti ali plemenskih vrednosti. Na izločevanje vplivajo tudi tržne razmere, povezane z oskrbo s plemenskimi mladnicami in prodajo starih svinj. Primerno je, da bi svinje ostale v proizvodnji čim dlje. Kriteriji za izločevanje morajo biti prilagodljivi in ne absolutni, prilagojeni situaciji v čredi. Pri določanju kriterijev za izločevanje plemenske črede upoštevamo naslednje:

- Žival je bolna ali poškodovana.
- Slaba velikost gnezda več kot enkrat za svinje po drugi zaporedni prasiatvi. Pri merjascih preverjamo povprečje šele po večjem številu gnezd (vsaj 20).
- Svinja ni breja po najkasneje drugem pripustu (okrog 40 dni po odstavitvi).
- Pri svinjah z višjimi zaporednimi prasiatvami je opazno zmanjševanje gnezda, slabi pujski ali slab izgled vimena.
- Na kartici svinje je zapisano večje število slabših rezultatov in komentarjev.
- Oblika krivulje kaže na slabšanje starostne strukture. Primerno krivuljo opisujejo z linijo "počivajočega leva", krivulja v obliki črke "n" opozarja na staranje črede in premajhen delež mladih kategorij svinj, ležeča črka "j" pa kaže na močno pomladitev črede.
- Če je doseženo število pripustov na teden, poostrimo kriterije izločevanja. Pri tem težimo k pravilni starostni strukturi in upoštevamo proizvodne rezultate.
- Izločamo tudi svinje, ki se ne bukajo do 18. dne po odstavitvi.
- Izločamo zlasti starejše svinje, ki dosegajo podpovprečno velikost gnezda. Plodnost lahko presojujemo kumulativno ali v zadnjih treh gnezdih. Po sedmi zaporedni prasiatvi primerjamo velikost gnezda tudi z velikostjo gnezda pri mladnicah.
- Pri svinjah beležimo število prelahkih pujskov. Svinje, kjer zabeležimo v dveh gnezdih tri pujske lažje od 1 kg, lahko izločimo.
- Svinjo predlagamo za izločitev, če ima dvakrat zapored veliko mrtvorojenih pujskov. Zlasti to velja za starejše svinje.

Kriterije za izločevanje spustimo, ko ne dosegamo tedenskega plana pripustov. Svinje tudi ne izločimo:

- ko je proizvodnost svinje izjemno dobra,
- ko je v "genski banki",
- ko je vzrok za probleme morda merjasec,

- ko je vzrok oskrba ali management,
- ko je gnezdo majhno v prvih dveh gnezdih.

Za učinkovito izločevanje je pomembno, da imamo iz vrednotene dodatne stroške ali prihodke za posamezne kriterije izločevanja.

2 Opis vzrokov izločitev

Vzrok 1 - pogin S tem vzrokom beležimo vse živali, ki so poginile. Vzrok 1 uporabljamo pri vseh kategorijah živali (pl. merjasci in svinje, pujski, tekači in pitanci). Nadaljnja reja živali ne bi bila več mogoča (absolutni vzrok).

Vzrok 2 - zakol v sili Prašiče izločimo iz reje zaradi hudih poškodb, slabega zdravstvenega stanja ali obolenj in s tem preprečimo trpljenje živali. Vzrok 2 uporabljamo pri vseh kategorijah živali (pl. merjasci in svinje, pujski, tekači in pitanci). Nadaljnja reja živali ne bi bila več mogoča (absolutni vzrok).

Vzrok 3 - slaba plodnost Z vzrokom 3 izločamo živali, da bi zmanjšali gospodarsko škodo (relativni vzrok). Svinje izločamo zaradi slabe plodnosti od tretje prasiatve naprej pa nekje do osme oz. devete zaporedne prasiatve. Izločamo svinje, če imajo v prvih treh gnezdih v povprečju pod 8.5 živorojenih pujskov na gnezdo oz. v višjih prasiatvah pod 9 živorojenih pujskov na gnezdo v zadnjih treh prasiatvah. Pri odločitvi upoštevamo tudi rednost reprodukcije. Svinje za izločitev določimo že v času laktacije in jih po odstavitvi čim prej izločimo. Merjasce s tem vzrokom izločimo, če imajo na gnezdo manj kot 8 živorojenih pujskov pri mladica in 8.5 pri starih svinjah. Pri merjascih praviloma počakamo na 20 gnezd.

Vzrok 4 - podpovprečna plemenska vrednost S tem vzrokom praviloma izločamo živali v preizkusu, katerih agregatna genotipska vrednost je pod sprejetim pragom. Agregatna genotipska vrednost je lahko izračunana na osnovi lastnega preizkusa, preizkusa sorodnikov oz. kombinacije preizkusov. Živali, ki so izločene s tem vzrokom, praviloma določijo v selekcijski službi. Vzrok se uporablja ob zaključenem preizkusu merjascev in mladic. Z vzrokom 4 izločamo samo ob odbirah živali in nikakor med odbirami. Izločamo tudi starejše plemenske živali, če je njihova agregatna genotipska vrednost pod sprejetim pragom oz. se po rangu uvrščajo med slabše živali.

Vzrok 5 - napake zunanosti (eksterier) Pod tem vzrokom izločamo mladice, stare svinje in plemenske merjasce, ki imajo pomanjkljivosti v zunanosti ali imajo za pasmo ali kombinacijo neznačilne zunanje znake oziroma imajo slabo kondicijo (relativni vzrok). Možni vzroki za izločitev so: razni pigmentirani deli kože pri belih pasmah prašičev, pasemsko neznačilno postavljeni uhlji, neustrezna dolžina trupa, neharmonična zgradba telesa, prednji del močnejši od zadnjega, nezadostna omišičenost. Pri svinjah s tem vzrokom izločamo izrazito suhe živali, vendar ne zaradi dobre plodnosti.

Vzrok 6 - dedne napake Z vzrokom 6 izločamo vse kategorije prašičev, ki imajo vidne dedne napake. Možni vzroki izločitev so: zarasli anus, kriptorhizem (skritomodje), kila, hermafroditizem (dvospolnost), zadebeljenost prednjih nog, razkrečenost novorojencev, iznakaženi uhlji, dvojni parkeljci, nekroza hrbtnih mišic... Iz nadaljnje reje moramo izločiti tudi starše, ki dajejo potomstvo z dednimi napakami.

Vzrok 7 - starost Z vzrokom 7 (relativni vzrok) izločamo plemenske merjasce in stare svinje, drugih kategorij živali s tem vzrokom ne izločamo.

Po osmi zaporedni prasitvi se velikost gnezda pri svinjah zmanjšuje. Preverimo zadnje tri prasitve in, če je število živorojenih pujskov pri dveh od treh zadnjih gnezd manjše od 9, svinjo izločimo čim prej po odstavitvi. Natančno preverimo še zunanost, vime, zdravstveno stanje svinje in rast pujskov.

Plemenske merjasce, ki jih uporabljamo za osemenje in merjasce terminalnih pasem, lahko izločamo s tem vzrokom, ko so stari tri in več let. Pri merjascih, ki jih uporabljamo za naravni pripust je pogosto odločujoča telesna masa. Ko postanejo pretežki, jih moramo izločiti. Upoštevati moramo tudi sorodstvo in linije merjascev.

Vzrok 8 - izostanek bukanja Svinje, ki se do 40. dne po odstavitvi ne bukajo, izločimo (absolutni vzrok). Pri prvesnicah počakamo nekoliko dlje in izločimo po 60. dnevu po odstavitvi. Mladice brez znakov bukanja izločimo pri starosti 250 - 260 dni. Po svetu imajo ponekod še strožja priporočila.

Vzrok 9 - nebreje in nepregonjene Nebreje in nepregonjene so tiste svinje, ki po pripustu niso ostale breje in se tudi niso pregonile (absolutni vzrok). Svinje odkrivamo z rednim pregledom na brejost z ultrazvokom. V primeru, da pregleda na brejost nismo opravili, bomo nebreje in nepregonjene svinje odkrili šele, ko bi morale prasiti. Pri tem pa je nastala gospodarska škoda. Nebrejnih in nepregonjenih svinj praviloma ne zdravimo. S tem vzrokom izločujemo mladice in stare svinje.

Vzrok 10 - večkratna ali pozna pregonitev S tem vzrokom izločamo mladice in stare svinje (relativni vzrok). Če se svinja in mladica dvakrat ali trikrat pregoni ali pa se pregoni pozno, potem jo izločimo s tem vzrokom.

Vzrok 11 - zvržavanje ali razkrečenost S tem vzrokom izločamo mladice in stare svinje. Vzroki za abortus (relativni vzrok) so lahko različni: bakterijske ali virusne okužbe, zastrupitev z mikotoksini v krmi, stres (preganjanje živali, odvzem krvi). Do razkrečenosti (absolutni vzrok) pride lahko pri svinjah zaradi zlomov medenice ali vratu stegenice, osteoporoze, osteomalacije, kot posledice nezadostne ali nepravilne oskrbljenosti z minerali. Omenjeni zlomi so lahko tudi

posledica mokrih in drsečih tal ter preganjanja svinj, ko žival na hitro spremeni smer gibanja.

Vzrok 12 - slab libido Z vzrokom 12 izločamo plemenske merjasce, ki imajo slab libido ali pa sploh ne skačejo. Merjasci imajo praviloma dober libido. Do slabšega libida prihaja v primeru, če merjasca pretirano ali premalo izkoriščamo. Pri merjascih se slabši libido pojavlja v obdobju poletne vročine. Raba merjascev mora biti časovno enakomerno razdeljena in manj pogosta v mladosti kot pri starejših živalih. Raba preobremenjenih merjascev, ki so dolgo spolno mirovali, vpliva neugodno na velikost gnezda in uspešnost pripusta. Najboljše rezultate dajejo merjasci v starosti 2 do 3 let. Merjasci, pri katerih je doba spolnega mirovanja daljša od 4 tednov, se število živorojenih pujskov v gnezdu zmanjša, poveča pa se odstotek pregonitev. Ob nakupu ali premestitvi merjasca se spremenijo pogoji, na katere je bil navajen. Pogosto je potrebno daljše obdobje, da se žival prilagodi novim pogojem (okolje, ljudje, krma in drugo).

Vzrok 13 - slaba kvaliteta semena S tem vzrokom izločamo plemenske merjasce, ki imajo slabo kvaliteto semena. Vzroki so: mrtvo seme, premajhen delež morfološko normalnih semenčic, slaba gostota in slaba gibljivost (pod 50 %). Pretirana raba merjascev povzroči poslabšanje kakovosti semena. To napako hitro opazimo pri osemenjevanju, pri naravnem pripustu pa šele, ko se pregoni veliko število svinj. Zdravstveno stanje merjasca ima vpliv na kakovost semena. Sezonsko poslabšana plodnost se pri merjascih lahko pojavlja ob dolgotrajni poletni vročini. S pravilno prehrano, zdravstvenimi ukrepi in dobrim okoljem, ki omogoča merjascu dosti gibanja ter pravilno rabo merjasca, preprečujemo preveliko pogostnost plodnostnih motenj.

Vzrok 14 - morfološke nepravilnosti spolnih organov S tem vzrokom (relativni vzrok) izločamo plemenske merjasce in mladice ob odbiri, ki imajo napake na spolnih organih. Vzrok za izločitev so: slabo razvita moda oz. vulva, premajhno število seskov, neenakomerna porazdelitev seskov, slabo razviti seski, vime postavljeno preveč nazaj. Pri določanju tega vzroka moramo upoštevati tudi starost živali. Stare svinje, ki imajo napake na vimenu, izločamo z vzrokom 29 (obolenja vimena).

Vzrok 15 - obolenja nog S tem vzrokom (relativni vzrok) izločamo plemenske merjasce in svinje ter mladice, ki imajo razne poškodbe, obolenja ali nepravilnosti na sprednjih ali zadnjih nogah. Vzroki za izločitev so: nepravilna stoja (x, o, srpasta, strma, predstoječa, sabljasta), otiski na nogah, povečana količina tekočine v skočnem sklepu, slabo razviti parklji, pri svinjah sem sodijo tudi šepavost in delna razkrečenost.

Vzrok 16 - invertirani, slepi seski S tem vzrokom (relativni vzrok) izločamo plemenske merjasce, svinje ob prvi prasitvi in mladice ob odbiri, ki imajo slepe ali invertirane seske. Izločamo živali, ki so namenjene za pleme v nukleusu in razmnoževanju (vzreja plemenskih mladice križank). Pri mladica križankah in terminalnih pasem, ki imajo dovolj funkcionalnih seskov, število invertiranih ali slepih seskov ni tako pomembno.

Vzrok 17 - slabe pitovne lastnosti (med odbirami) S tem vzrokom izločamo plemenske merjasce v preizkusu, ki imajo nizke dnevne priraste ali veliko porabo krme.

Vzrok 18 - razmetava krmo S tem vzrokom izločamo merjasce v preizkusu, ki razmetavajo krmo iz krmilnika in jim zaradi te razvade ne moremo meriti količine zaužite krme. Vzrok izločitve uporabljamo samo pri merjascih v preizkusu.

Vzrok 19 - zaostali v rasti Z vzrokom 19 izločamo živali, ki slabo rastejo ali v rasti preveč zaostajajo za sovrstniki. Vzrok izločitve uporabljamo pri pujskih, tekačih in pitancih. Živali izločamo, da bi zmanjšali gospodarsko škodo (relativni vzrok).

Vzrok 20 - poležani pujski S tem vzrokom zabeležimo izgube pujskov v prasilišču, ki so jih poležale svinje. Vzrok izločitve uporabljamo pri sesnih pujskih.

Vzrok 28 - agresivnost S tem vzrokom izločamo plemenske svinje, ki kažejo povečano agresivnost do lastnih pujskov (jih požrejo), do drugih svinj v skupinskem boksu ali do rejca in plemenske merjasce, ko so pretirano agresivni do svinj ali rejca in zaradi tega nevarni. Ob združevanju svinj po odstavitvi ali brejih svinj običajno prihaja do agresije zaradi vzpostavljanja socialne hierarhije v kotcu, ki pa jo je z ustreznimi ukrepi mogoče zmanjšati. Nekatere svinje so lahko agresivne do lastnega zaroda, lahko je to le ob prvi prasitvi, lahko pa tudi kasneje. Nadaljnja reja takih živali je negospodarna (relativni vzrok). Žrtve agresije v primeru poškodb nog izločimo z vzrokom 15 (obolenja nog), v primeru poškodb vimena z vzrokom 29 (obolenja vimena) ali z vzrokom 2 (zakol v sili), če gre za hujše poškodbe živali.

Vzrok 29 - obolenja vimena S tem vzrokom izločamo plemenske svinje, ki imajo poškodbe ali obolenja vimena (relativni vzrok), kar vpliva na mlečnost svinje v tej ali bi vplivalo v naslednji laktaciji in s tem na rast in preživetje sesnih pujskov. Nadaljnja reja takih svinj bi bila negospodarna.

Vzrok 30 - bolezni Živali izločamo zaradi različnih bolezni (relativni vzrok), ker bi bila nadaljnja reja negospodarna ali bi povzročala trpljenje. Šifro vzroka uporabljamo pri vseh kategorijah prašičev.

Vzrok 54 - prodaja tekačev za pleme pri krškopoljski pasmi Pod tem vzrokom vodimo prodajo plemenskega podmladka krškopoljske pasme drugemu rejcu. Velja za plemenski podmladek obeh spolov pri telesni masi, ki je manjša od običajne za plemenske merjasce in mladice. Pri plemenskem podmladku, ki dosega telesno maso okoli 100 kg, glej vzrok 98.

Vzrok 55 - nepravilno preizkušeni, pomanjkljivi podatki, neustrezna masa Z vzrokom 55 izločamo merjasce in mladice v preizkusu, ki so nepravilno testirani ali imajo pomanjkljive podatke. Rezultati preizkušnje niso primerljivi. Možni razlogi za ta vzrok so: napake v identifikaciji živali, neustrezne telesne mase ob odbiri, napačni ali dvomljivi podatki... Vzrok uporabljamo samo pri živalih v preizkusu.

Vzrok 60 - popkovna kila

Kadar je mišičje trebušne stene v predelu popka šibko, črevo uspe prodreti iz trebušne votline pod kožo, kar vidimo kot izboklino. Lahko se pojavlja v družinah, vendar dokazov, da je odgovoren en sam gen, ni. S tem vzrokom izločimo plemenski podmladek, če ima popkovno kilo, pa tudi plemenske merjasce in plemenske svinje, če se pri njih pojavlja večje število potomcev s popkovno kilo. Med najpogostejše vzroke popkovne kile štejemo streptokoke infekcije, zato je pred izločitvijo starša zaradi tega vzroka potrebna temeljita analiza.

Vzrok 91 - zakol Z vzrokom 91 izločamo plemenske živali, tekače in pitance, kadar jih zakoljemo za meso oz. predelavo (koline), pa naj gre za lastno porabo ali prodajo. Ta vzrok izločitev je pogost predvsem pri krškopoljskih svinjah, ki jih rejci izločajo (običajno) po drugi prasiatvi zaradi prepričanja, da starejše svinje niso več primerne za predelavo. Plemenska svinja, izločena s tem vzrokom, bi bila sicer za razmnoževanje še vedno primerna, ne gre za svinjo, ki ima probleme pri plodnosti: se ne buka, večkrat pregoni ali je nebreja in nepregonjena.

Vzrok 93 - prekomerna telesna masa Z vzrokom 93 izločamo plemenske merjasce, ki zaradi prekomerne telesne mase niso več primerni za pripuščanje, zlasti ne za mladice in prvesnice. Ta vzrok izločitev merjascev je pogost predvsem na kmetijah, saj se merjasci uporabljajo za naravni pripust. Rejcem priporočamo, da skrbijo za primerno kondicijo merjasca, za pripuščanje pa uporabijo stojnico za pripust (pripomoček - opora oz. stojalo, ki razbremeni hrbet svinje), da bi kakovostnega merjasca lahko uporabljali čim dlje.

Vzrok 94 - zmanjševanje plemenske črede Z vzrokom 94 izločamo plemenske živali zaradi zmanjševanja plemenske črede. Ta vzrok uporabljamo samo pri plemenskih živalih.

Vzrok 95 - odsluženi iskači Plemenske merjasce, ki so bili namenjeni iskanju bukajočih svinj, izločamo pod vzrokom 95. Razlog za to je lahko starost ali nezaželeno obnašanje merjasca iskača, kar se najbolj očitno kaže v nevodljivosti merjasca po hlevih.

Vzrok 96 - občutljivost na stres Z vzrokom 96 izločamo plemenske merjasce, ki so občutljivi na stres. Vzrok uporabljamo samo pri živalih, ki imajo pozitiven izid preizkusa na sindrom maligne hipertermije (SMH).

Vzrok 97 - izločitve zaradi omejene možnosti prodaje Merjasce, odbrane v kategoriji odbire pleme-osemenjevanje in pleme-pripust, ter mladice, ki so izločene zaradi omejene možnosti prodaje (administrativna prepoved prodaje, pomanjkanje podatkov za preverjanje porekla in proizvodnih lastnosti, težave pri prodaji), izločamo pod vzrokom 97. Vzrok uporabljamo pri plemenskem podmladku za prodajo.

Vzrok 98 - prodaja za pleme Pod tem vzrokom vodimo prodajo plemenskih živali drugemu rejcu. Velja tako za plemenske merjasce in mladice. Pri starih svinjah glej vzrok 94.

Vzrok 99 - drugi in neznani vzroki Pod tem vzrokom izločamo vse kategorije prašičev, ki so izločeni iz reprodukcije ali proizvodnje zaradi vzrokov, ki niso zajeti v šifrah vzrokov od 1 do 98 ali pa vzroka ni bilo mogoče določiti.

3 Vzroki izločitev plemenskih svinj

Vzroki izločitev so določeni glede na najpogostejše pojave vzrokov izločitev v naših čredah. Posamezen redek vzrok, ki ga po naravi ne moremo uvrstiti v seznam določenih, navajamo kot drug oz. neznan vzrok in ima oznako 99. Pri tem pa moramo opozoriti, da je ta vzrok uporabljen le v skrajnih primerih in naj bi bil njegov delež med vsemi vzroki čim manjši. Vzroke izločitev po potrebi dopolnjujemo.

Na farmah je določanje vzroka izločitev bolj konsistentno, verjetno zaradi daljše prakse. Pogosto imajo probleme manjše, zlasti na novo vključene reje, bodisi zaradi nepoznavanja vzrokov ali omahljivosti pri odločanju. Pogosta napaka pri določevanju vzrokov je razlika med vzrokom in posledico. Žival, ki je zbolela, je izločena zaradi bolezni in ne zaradi zakola v sili, ki je posledica bolezni. Pogosto svinjo izločimo tudi zaradi kombinacije vzrokov, pri evidenci pa se odločamo le za prevladujočega.

V manjših rejah, kjer odkup prašičev vključno z izločenimi plemenskimi živalmi ni kontinuiran, stare plemenske živali ostajajo v hlevu, kljub že določenemu datumu in vzroku izločitev ter po mnenju rejcev čakajo na ugodno ceno na trgu. To s selekcijskega vidika ni pravilno. Taka žival je še vedno plemenska žival in je vključena v čredo dokler fizično ne zapusti hleva. Kot taka tudi vpliva na končno gospodarnost prireje, ki pa morda ekonomsko ni pokrita z boljšo doseženo ceno živali po tednih ali mesecih čakanja na oddajo. Vedeti moramo, da je v tem času taka svinja strošek v čredi in to želimo prikazati v analizi plodnosti. Da se temu problemu izognemo, na dokumentaciji navajamo tudi odločitev rejca, da svinjo izloči in ne le fizično izločitev.

Plemenske svinje lahko izločujemo pod vzroki:

Vzrok 1 - pogin

Vzrok 2 - zakol v sili

Vzrok 3 - slaba plodnost

Vzrok 4 - podpovprečna plemenska vrednost

Vzrok 5 - napake zunanosti (eksterier)

Vzrok 6 - dedne napake

Vzrok 7 - starost

Vzrok 8 - izostanek bukanja

Vzrok 9 - nebreje in nepregonjene

Vzrok 10 - večkratna ali pozna pregonitev

Vzrok 11 - zvirgavanje ali razkrečenost

Vzrok 15 - obolenja nog

Vzrok 16 - invertirani, slepi seski

Vzrok 28 - agresivnost

Vzrok 29 - obolenja vimena

Vzrok 30 - bolezni

Vzrok 60 - popkovna kila

Vzrok 91 - zakol

Vzrok 94 - zmanjševanje plemenske črede

Vzrok 96 - občutljivost na stres

Vzrok 99 - drugi in neznani vzroki

Najpogostejši vzroki izločitev plemenskih svinj na kmetijah v lanskem letu so: nebreje in nepregonjene (20 %), pogin (19 %), starost (15 %) ter obolenja nog (13 %), medtem ko je pri mladica h daleč najpogostejši vzrok nebreje in nepregonjene (39 %), sledi pa izostanek bukanja (22 %) in večkratna pregonitev (9 %).

4 Vzroki izločitev plemenskih merjascev

Plemenske merjasce lahko izločujemo pod vzroki:

Vzrok 1 - pogin

Vzrok 2 - zakol v sili

Vzrok 3 - slaba plodnost

Vzrok 4 - podpovprečna plemenska vrednost

Vzrok 6 - dedne napake

Vzrok 7 - starost

Vzrok 12 - slab libido

Vzrok 13 - slaba kakovost semena

Vzrok 14 - morfološke nepravilnosti spolnih organov

Vzrok 15 - obolenja nog

Vzrok 30 - bolezni

Vzrok 60 - popkovna kila

Vzrok 91 - agresivnost

Vzrok 93 - prekomerna telesna masa

Vzrok 94 - zmanjševanje plemenske črede

Vzrok 95 - odsluženi iskači

Vzrok 96 - občutljivost na stres

Vzrok 99 - drugi in neznani vzroki

5 Izločitve prašičev v preizkusu

Merjasce in mladice v preizkusu in ob zaključku preizkusa lahko izločujemo pod vzroki:

Vzrok 1 - pogin

Vzrok 2 - zakol v sili

Vzrok 4 - podpovprečna plemenska vrednost

Vzrok 5 - napake zunanosti (eksterier)

Vzrok 6 - dedne napake

Vzrok 14 - morfološke nepravilnosti spolnih organov

Vzrok 15 - obolenja nog

Vzrok 16 - invertirani, slepi seski

Vzrok 17 - slabe pitovne lastnosti

Vzrok 18 - razmetava krmo

Vzrok 30 - bolezni

Vzrok 55 - napake pri preizkusu

Vzrok 60 - popkovna kila

Vzrok 96 - občutljivost na stres

Vzrok 97 - omejena možnost prodaje

Vzrok 98 - prodaja za pleme

Vzrok 99 - drugi in neznani vzroki

Pri preizkusu merjascev lahko pride do tega, da merjasec ne more normalno zaključiti preizkusa (npr. zaradi bolezni, poškodbe noge, razmetavanja krme, itd.), zato ga lahko izločimo tekom preizkusa. Pred časom so bile na testnih postajah za merjasce primerjalne skupine tako velike, da je bilo možno živali izločati pred, ob ter po vmesni odbiri pri 60 kg. Tudi za sedanji preizkus merjascev je predvidena vmesna odbira pri okoli 75 kg, a je majhne primerjalne skupine ne dopuščajo. Ob izločitvi na dnevnik zapišemo datum, maso in vzrok izločitve po šifrantu.

Manjkajoči podatek ali prevelika odstopanja telesne mase ob tehtanju pomenijo, da je preizkus nepravilno opravljen in žival izločimo, ne glede na rezultate, pod vzrokom 55 (nepravilno testiran). Najpogostejši vzroki izločitve tekom preizkusa so 15 (obolenje nog), 17 (slabe pitovne lastnosti) in 30 (bolezen). Posebej je treba paziti pri vzroku 4 oziroma 17. Vzrok 17 (slabe pitovne lastnosti) se uporablja samo pri izločitvi v času preizkusa, vzrok 4 (podpovprečna plemenska vrednost) pa samo ob koncu preizkusa na osnovi izračunane agregatne genotipske vrednosti. Podobni vzroki za izločitev so tudi pri mladica ob koncu preizkusa.

Šifrant vzrokov izločitev

Šifra	Kratko ime	Dolgo ime	Kategorija prašičev
1	Pogin	Pogin	Vse kategorije
2	Zakol v sili	Ekonomski zasilni zakol	Vse kategorije
3	Plodnost	Slaba plodnost	Pl. svinje in merjasci
4	Pl. vred.	Podpovprečna agregatna genotipska vrednost	Mladice in merjaški ob koncu preizkusa, pl. svinje in merjasci
5	Eksterier	Neustrezna zunanost (pasemski neznačilen)	Mladice in merjaški v preizkusu
6	Ded. nap.	Dedne napake	Vse kategorije
7	Starost	Starost	Pl. svinje v višjih prasitvah in pl. merjasci
8	Izost. bukanja	Izostanek bukanja	Mladice in pl. svinje
9	Neb.-nepreg.	Nebreje in nepregonjene	Mladice in pl. svinje
10	Pregon.	Večkratna ali pozna pregonitev	Mladice in pl. svinje
11	Zvrg. ali razk.	Zvrgavanje (abortus) ali razkrečenost	Mladice in pl. svinje
12	Libido	Slab libido	Pl. merjasci
13	Kakov. semena	Slaba kakovost semena	Pl. merjasci
14	Spol. org.	Morfološke nepravilnosti spolnih organov	Mladice in merjaški v preizkusu, pl. merjasci
15	Noge	Obolenja, nepravilnosti in poškodbe nog	Mladice in merjaški v preizkusu, pl. svinje in merjasci
16	Seski	Invertirani, slepi seski	Mladice in merjaški v preizkusu, prvesnice
17	Sl. pit. lastn.	Slabe pitovne lastnosti (med odbirami)	Mladice in merjaški v preizkusu
18	Krma	Razmetava krmo	Merjaški v preizkusu
19	Hiravci	Zaostali v rasti	Pujski, tekači, pitanci
20	Poležani	Poležani pujski	Sesni pujski
28	Agresija	Agresija nad pujski, svinjami ali rejcem	Pl. svinje in merjasci
29	Vime	Obolenja vimena	Pl. svinje
30	Bolezni	bolezni	Vse kategorije

(nadaljevanje na naslednji strani)

Šifrant vzrokov izločitev (nadalj.)

Šifra	Kratko ime	Dolgo ime	Kategorija prašičev
54	Prod. vzr.	Prodaja pl. podmladka za vzrejo	Pl. podmladek pred odbiro (starost pod ~200 dni)
55	Napake-preizk.	Napake v preizkusu, pomanjkljivi podatki, neustrezna masa	Mladice in merjaščki v preizkusu
60	Kila	Popkovna kila	Pl podmladek, pl. svinje in merjasci
91	Zakol	Zakol za meso ali predelavo	Pl. svinje, tekači, pitanci
93	Pretežak	Prekomerna telesna masa	Pl. merjasci
94	Zmanjš. pl. črede	Zmanjševanje plemenske črede	Pl. svinje
95	Odsluž. isk.	Odsluženi iskač	Pl. merjasci
96	SMH	Občutljivost na stres (sindrom maligne hipertermije)	Pl. merjasci, merjaščki ob koncu preizkusa
97	Omej. prod.	Izločitve zaradi omejene možnosti prodaje	Mladice in mladi pl. merjasci (po koncu preizkusa)
98	Prodaja	Prodaja za pleme	Mladice in mladi pl. merjasci (po koncu preizkusa)
99	Ostalo	Drugi in neznani vzroki	Vse kategorije

